

(teoria filmu, filozofia, socjologia literatury), to w historii sztuki jest ona nieobecna. Zapewne przyczyny tej nieobecności tkwią po części w samym charakterze twórczości Benjamin; jej interdyscyplinarność, rozumiana nie jako wykorzystywanie w jednej dyscyplinie osiągnięć innej, ale ukonstytuowanie przedmiotu badań ponad utrwalonymi podziałami dyscyplinarnymi, może w efekcie oznaczać bezdomność jego myśli. Zamiarem organizatorów było więc zainicjowanie dyskusji nad Benjaminem na gruncie nauki o sztuce, postawienie ściśle związanych ze sobą pytań o miejsce Benjamin w tradycji dyscypliny i o owocność inspiracji, jakie z jego myśli mogą płynąć dla dzisiejszych badań, zwrócenie uwagi na wciąż inspirujące światową humanistykę jej wartości, takie jak: próba budowy koncepcji estetycznych na bazie materialistycznego światopoglądu, socjologiczna koncepcja badań nad sztuką, wskazanie nowych, istotnych obszarów badań dla nauki o sztuce, wreszcie oryginalne interpretacje, a także wyobrażenia i język tych pism.

Poszczególne referaty konkretyzowały możliwości badawcze rysujące się w kręgu tej myśli. Z jednej strony znalazły się tu próby uchwycenia systemu myślowego Benjamin, przy koncentracji na filozofii sztuki, z analizą znaczenia podstawowych pojęć, zwłaszcza pozwalających zrekonstruować rozumienie dzieła sztuki, a także odniesień do współczesnych koncepcji filozofii i nauki o kulturze (Radnóti), jak również na stosunku do tradycji uznanej za podstawową dla myśli Benjamin — materializmu historycznego, z konkluzją jej istotnej, indywidualnej reinterpretacji (Sauerland). Z drugiej strony — próby oceny inspiracji Benjaminowskiej z punktu widzenia poszczególnych specjalności szeroko rozumianej nauki o sztuce, na tle podstawowych koncepcji uprawiania tych specjalności, z wyprowadzeniem „nurtu Benjaminowskiego” w ich dokonaniach i argumentowaniem jego szczególnej roli (Czartoryska, Hendrykowski), jak i wskazaniem na trudności w wykorzystaniu spuścizny Benjamin, ze względu m. in. na szczególność jego piarstwa, trudną do pogodzenia z wymogami badań naukowych (Kalinowski). Wreszcie poświęcono uwagę wybranym zagadnieniom, bądź to o szczególnej wadze ze względu na ich miejsce w myśli Benjamin, a może zwłaszcza w dziejach jej recepcji, wskazujących na punkty decydujące o wzmożeniu zainteresowania jego myślą, przede wszystkim — problem relacji między kulturą a polityką (Orłowski), czy też przez koncentrację na analizie pojęcia, jako przyczynek do rekonstrukcji systemu myślowego Benjamin w optyce interpretacji zjawisk sztuki współczesnej (Suchocki).

Problemy te podjęto w dyskusji, która była również wyrazem wagi zasadniczych, wskazanych przez Czesława Karolaka, osi polemik wokół Benjamin. Obok wielu kwestii szczegółowych, związanych na przykład z dziejami ekspresjonizmu, jego periodyzacją i interpretacją polityczną, czy szeregu uściśleń, zarysowało się kilka zagadnień o istotnym, jak się zdaje, znaczeniu dla przyszłych rozważań nad Benjaminem, jak np. problem niespójności bądź spójności myśli Benjaminowskiej, jeśli zaś tak — to poziomu jej uchwytności (typ piarstwa, system filozoficzny, „sposób życia”); biografii — jako czynnika zarówno motywującego recepcję, jak i często kluczowego dla interpretacji twórczości Benjamin; stosunku Benjamin do awangardy; czy też problem rekonstrukcji sposobu myślenia Benjamin, przyjmującej za punkt wyjścia analizę jego poszczególnych wyborów na tle współczesnej mu praktyki badawczej, zwłaszcza Kulturgeschichte (Michalski). Rozległość pojawiających się zagadnień szczegółowych potwierdziła wielokierunkowość powiązań i konsekwencji myśli Benjamin, jak i pozwoliła wstępnie naszkicować najistotniejsze z tych kierunków.